

DE GRONDWET.

VERSCHIJNT

Alle dagen, behalve Zon- en Feestdagen.

PRIJS DER ADVERTENTIËN:

Van één tot zes regels f 1.00.
Voor elk regel meer 0.15.
Behalve de 35 cts. zegelgeld.

DONDERDAG 28 JULIJ.

UITGEVERS-DIRECTEUREN:

JOH. NOMAN en ZOON, te 's Gravenhage.

Brieven franco aan het Bureau De Grondwet.
Jan Hendrikstraat, n°. 259.

ABONNEMENTSPRIJS:

Voor 's Gravenhage per 3 maanden f 4.50.
Voor de overige steden des Rijks 5.00.

Hoofd-Bureau voor Ned. Oost-Indië:
W. J. VAN HAREN NOMAN, te Batavia.
Prijs franco per Landmail voor Java en buitenbezittingen,
per jaar, met vooruitbetaling bij het nemen van het
abonnement f 60, Ned. Cour.

BERIGT.

De Uitgevers vestigen de aandacht van den handel in het algemeen en van de lezers dezer Courant in het bijzonder op de rubriek "ADVERTENTIËN" in dit Dagblad geopend.

Overal in ons vaderland in aanzienlijken getale verspreid, beloven advertentiën, in deze Courant tegen zeer billijken prijs geplaatst, door de duizende lezers, aan wie ze onder de oogen komen, de vruchten, welke men van advertentiën verwacht.

Berigten van geboorte, huwelijk en overlijden worden door de Uitgevers, gratis, in DE INDIËR opgenomen.

JOH. NOMAN EN ZOON.

Staten-Generaal.

Tweede Kamer.

ZITTING VAN WOENSDAG, 27 JULIJ.

Interpellatie aan de Regering, in verband met het vraagstuk van de R. C. hiërarchie.

De zitting der Tweede Kamer van heden is, in velerlei opzigt, merkwaardig geweest. Wij haasten ons, daarvan aan onze lezers een zoo uitvoerig mogelijk verslag mede te deelen.

Aan de orde was eigenlijk de behandeling van eenige wets-ontwerpen, waarvan wij gister nog even den tijd hadden, den inhoud der daarover uitgebrachte eindverslagen ter kennis onzer lezers te brengen.

De zitting vroeg evenwel de Heer DOMMER van Poldersveldt het woord, om aan de Kamer het verlot te vragen, om het Ministerie nopens een paar punten te interpellieren.

De vragen, welke die heer tot het Ministerie wenschte te rigten, waren de volgende:

1. Welke gronden meent de Regering er voor te hebben, om, op dit oogenblik vooral, en in bepaalde tegenpraak met het gevoelen, ontwikkeld door den heer VAN HALL, in de zitting der Tweede Kamer, van 27 November jl. het bestuur der zaken over de R. C. Eeredienst, tijdelijk in handen te geven van een Minister die de R. C. godsdienst niet belijdt?

En 2. Welk is het doel der zending van den heer Minister LIGTHEVELT naar Rome?

Den heer DE KEMPENAER kwam het voor, dat de Kamer niet kon toelaten, dat de eerste vraag werd gedaan: omdat de benoeming van Ministers bij de Grondwet geheel aan den Koning was overgelaten, zoowel als de magt, om het bestuur van Ministeriële Departementen tijdelijk aan andere Ministers op te dragen. Hij meende alzoo, dat de Kamer onbevoegd was te treden in een onderzoek, naar hetgeen gebeurd was ten gevolge van een praerogatief, uitsluitend aan de Kroon toegekend.

De Heer DOMMER VAN POLDERSVELDT deed daarentegen opmerken, dat de Grondwet gelijke bescherming waarborgt aan alle ingezetenen, onverschillig tot welke godsdienst zij behooren. Hij vroeg, waarom de Regering eenige ministeriële wenschen te omlagen, waarom juist op dit oogenblik het departement voor de zaken der R. C. Eeredienst niet werd beheerd door een katholijk, maar door een Minister, die de protestantsche eeredienst belijdt? Hij wenscht in geen opzigt inbreuk te maken op de praerogatieven van de Kroon; daarvan was dan ook geenerlei sprake; maar zijne bedoeling was, om eenvoudig voor zich zelf en voor een aanzienlijk deel des Volks inlichtingen te ontvangen omtrent eene zoo gewichtige zaak.

De Heer DE KEMPENAER bleef persisteren bij zijn gevoelen, dat het der Kamer niet vrij stond van de Regering de redenen af te vragen, waarom deze of gene Minister met de eene of andere portefeuille was belast geworden.

De Heer STORM (van Breda) verlangde te doen uitkomen, dat hij, blijkens vroegere discussiën, steeds was geweest tegen het behoud van Ministerien van Eeredienst. Maar in deze Ministeriën er dan toch moesten zijn, hetgeen behoort te blijken uit de benoeming van een Minister voor de zaken der R. C. Eeredienst, hij voor zich aan het hoofd van dat departement, veel liever zag een regtschapen, braaf, eerlijk en weldenkend protestant, dan een Katholijk, vervuld van verkeerde inzichten, en geneigd om de Regering in de hand te werken tot het doen van hetgeen de R. Ka-

tholijken niet aangenaam is. In hoever evenwel deze zijne algemeene beschouwing bevestigend was op de omstandigheid, dat de Heer VAN HALL het beheer van het Departement van R. C. Eeredienst had op zich genomen, zou de spreker in het midden laten.

Daar er verschif van gevoelen bestond omtrent het verleen van het door den heer DOMMER gevraagde verlot, wat de eerste vraag betrof, stelde de VOORZITTER voor, daartomtrent eene stemming te doen plaats hebben.

De Heer VAN HOËVELL verklaarde daarop, dat het hem zeer verwonderd had, dat er verlot was gevraagd, en nog meer, dat er questie bestond om dat verlot te verleenen. Hij wenschte toch de Vergadering in herinnering te brengen, dat eenige dagen geleden, de Heer GEVERS VAN ENDEGEEST het ministerie had geïnterpelleerd over de bekende nota, door het Handelsblad gepubliceerd, en dat de Regering daarop onmiddellijk heeft geantwoord. De Heer GEVERS had echter zelfs geen verlot gevraagd, en in de Kamer werd van weigering niet gerept. De Spr. geloofde daarom, dat, met het oog op dit antecedent, de Kamer ook nu een verlot, dat gevraagd was, niet behoorde te weigeren.

De VOORZITTER betoogde; dat de beide gevallen niet gelijk stonden; want dat de Heer GEVERS alleen had gevraagd de overlegging van stukken betrekkelijk een bij de Kamer ingediend wets-ontwerp; terwijl de interpellatiën van den Heer DOMMER liepen over eene zaak, die niet aan de orde was gesteld, zoodat daaromtrent moest worden gehandeld, gelijk in het Reglement van Orde was voorgeschreven. (Wij vragen echter: was dan het onderwerp aan de orde, waarover de Heer GEVERS zonder verlot het Ministerie interpelleerde?)

De Heer VAN HOËVELL verklaarde, dat zijne opmerking volstrekt niet de bedoeling had, om de wijze, waarop de Voorzitter de beraadslaging leidde, te gispin, integendeel, hij erkende dat zij billijk en onpartijdig was. Maar zijne bedoeling was alleen, om op een antecedent te wijzen, opdat het in aanmerking mogt komen bij de beoordeeling der vraag, welke thans der Kamer bezig hield.

Hoe duidelijk deze explicatie ook was, meende evenwel de VOORZITTER den heer VAN HOËVELL te moeten vragen, of het zijne bedoeling was, om door de Kamer de vraag te doen beslissen, "of de heer DOMMER noodig had verlot te vragen?" De Heer VAN HOËVELL gaf nu andermaal te kennen, dat dit geenszins lag in hetgeen hij had aangemerkt, desniettemin vond de Heer WINTGENS aanleiding, om te betoogen wat niemand had bestreden, namelijk: dat het Reglement van Orde voorschreef, dat men bij het doen van interpellatiën moest verlot vragen. — Had de heer WINTGENS veel eer aangevoerd, dat de schuld alweder ligt bij den VOORZITTER, die verzuimd had bij de interpellatie van den Heer GEVERS, vooraf het verlot der Kamer te vragen: die spreker zou de questie op onpartijdiger wijs hebben behandeld.

De heer VAN ECK deed dit dan ook vrij goed uitkomen; want hij meende, dat de bedoeling der aanmerking van den Heer VAN HOËVELL alleen geweest was, om verwondering te kennen te geven daarover, dat men thans opkwam tegen het rigten van vragen aan het Ministerie over eene zaak, die in het naauwste verband stond tot de wet, met betrekking waartoe de heer GEVERS, zonder verlot en ook zonder eenig verzet, de Ministers nu eenige dagen geleden had geïnterpelleerd. De bedoeling was blijkbaar, om door de Kamer te doen waken, dat er gelijkheid van regt in acht genomen werd.

De heer HUGENHOLTS bestreed het door den Heer DE KEMPENAER geopperde grondwettig bezwaar. In de Kamer hadden reeds meermalen interpellatiën plaats gehad over vraagstukken van nog meer delicaat aard; bovendien geloofde hij niet, dat hier aan eenig praerogatief der kroon werd te kort gedaan. Overigens achtte hij het toestaan van het gevraagde verlot in het belang van het Ministerie zelf, om te vermijden dat geene verkeerde gevolgtrekkingen uit het niet-toestaan werden afgeleid.

Alsnu in stemming gebracht zijnde de vraag, of aan den heer DOMMER VAN POLDERSVELDT zal worden verlot gegeven tot het doen van de eerste, der door hem medegedeelde vragen aan het Ministerie, werd deze vraag met 29 tegen 18 stemmen in bevestigenden zin beantwoord.

Vóór hebben gestemd de heeren VAN BOSSE, DE MAN, REINDERS, VAN VOORST, HUGENHOLTZ, VAN HOËVELL, DOMMER, DE POORTER, JESPERS, WINTGENS, TAETS VAN AMERONGEN, GEVERS, BOTS, TEN CATE, VAN DER VEEN, SLOET TOT OLDHUIS, VAN FOREEST, STORM (Breda), GROEN, VAN HEIDEN REINSTEIN, VAN DEINSE, VAN DER POEL, WESTER-

ROFF, ELOUT, LUYBEN, VAN ECK, DE LOM DE BERG, SLICHTER VAN BOMBURG en de Voorzitter.

Tegen stemden de heeren: STORM VAN 's GRAVENHAGE, DIRKS, SANDER, Graaf SCHIMMELPENNINCK, VAN LENNEP, ROCHUSSEN, BAUD, STOLTE, BOSSCHA, HOFFMAN, HOKWATER, DE KEMPENAER, SLEESWIJK VENING, RIJK, DONKER, DE BRAAUW, SCHIMMELPENNINCK VAN DER OYE en VAN FRANCK.

De Heer DOMMER VAN POLDERSVELDT stond alsnu op en lichte zijne interpellatie nagenoeg volgenderwijs toe. Hij herinnerde, hoe de heer VAN HALL, thans Minister van Buitenlandsche Zaken, in de zitting van 27 Nov. 1852, zich met den meesten nadruk had verklaard tegen de waarneming eener dubbele ministeriële betrekking. De heer VAN HALL had toen het volgende gezegd:

"Op dit oogenblik is de Hervormde Eeredienst opgedragen aan den Minister van Finantien, en ik zal wel niet behoeven te zeggen, hoeveel werkzaamheden er aan dat departement alleen zijn verknocht. De Minister van Justitie is belast met de andere Eerediensten; wij hebben gehoord wat hem te doen staat, en, hoezeer wij met groot genoegen hebben vernomen dat hij niet opziet tegen de groote taak, die hem wacht, zullen wij echter allen levendig beseffen, dat die taak welligt de kracht van één mensch te boven gaat.

"Wat is nu het gevolg hiervan? Dat, daar die ministers veel andere gewichtige zaken in het hoofd hebben, het beleid van die voor hen secundaire departementen, ook aan secundaire ambtenaren wordt opgedragen: en dit moet noodwendig een noodlottigen invloed hebben op den gang der zaken; dit kan aanleiding geven tot gevaarlijke botsingen, — botsingen des te gevaarlijker naar mate de lichamen, met welke men in botsing geraakt, dieper wortelen hebben in de gemoederen der ingezetenen; botsingen waarvan zelfs de mogelijkheid moet voorgekomen worden; en de beduchtheid waarvoor het in mijn oog altijd wenschelijk is te voorkomen, dat de werkzaamheden van de departementen tegenwoordig zijn in het ministerie. Ik zal nóg anders redenen aanstippen, maar om redenen, die gijlieden zult blijkbaar, niet uitvoerig behandelen; de noodzakelijkheid van de toevoeging van de departementen van eeredienst aan andere departementen kan tot zeer moeilijke complicatiën in het Ministerie aanleiding geven, kan strekken tot groot nadeel van de behandeling der aangelegenheden, want het spreekt toch van zelf, dat ieder aan het hoofd van het Departement van Eeredienst gaarne ziet geplaatst een man, die de godsdienst belijdt waarnaar het departement zich noemt, aan welks hoofd hij staat; en er zal dus in het Kabinet een Minister, omdat hij óók tevens belast zal moeten zijn met de zaken, de eeredienst betreffende, gekozen worden; die welligt minder geschikt is voor de belangrijke zaken van het hoofdministerie dat hem is opgedragen,

En iets verder zeide de heer VAN HALL: "Het zou eene hoogst wenschelijke zaak wezen, wanneer men er toe kon geraken, om weder een afzonderlijk Minister aan het hoofd van deze departementen te stellen, die de belangen van zijn departement kon voorstaan, — die niet zou zijn een beheerscher van het geloof, maar die de belangen daarvan in het Kabinet kon voorstaan: en ik geloof dat die vooral noodzakelijk is bij eene godsdienstige natie als de onze."

In lijnregten strijd met deze woorden, bekleedde nu de heer VAN HALL tijdelijk twee ministeriële waardigheden, waarbij opmerkelijk was, dat hij, als Protestant, op zich had genomen het beheer van het dep. voor de Zaken van de R. C. Eeredienst. Aanvankelijk had de Spr. het voornemen niet, om deze zaak te bespreken; maar hij moest bekennen, zeer in zijne verwachting te zijn bedrogen geworden. Hij en velen met hem hadden, in den gegeven stand van zaken, toch verwacht, dat het Ministerie ongevraagd de inlichtingen zou hebben gegeven, die hij zich thans verplicht zag te vragen. Maar dat is niet geschied, en nu de leden vernemen hebben, dat het voorloopig verslag over de wet op de Kerkgenootschappen aan de Regering is verzonden, meende spr. niet langer te mogen zwijgen. Het kwam hem voor, dat tegen eene daad, als waarop hij doelde, gegronde klachten konden worden ingebracht; en dat men wel in overweging moest nemen, dat wat regt was voor den een ook behoorde regt te zijn voor den ander. Zeker achtte hij het, dat het bijna ongehoord was, dat juist in het oogenblik, waarop eene wet in behandeling was, die men teregt eene gelegenheids-wet had genoemd (omdat zij meer bepaald het doel had, de geruststelling van de protestanten, die zich verontrust hadden), dat juist in dat oogenblik, waarin toch ook in den boezem van den Minister over deze zaak moet zijn gehandeld, niemand in het Ministeriële Raad aanwezig was, om er de belangen van de Katholijken te vertegenwoordigen.

De spreker zou zich niet begeven op het gebied der veronderstellingen. Anders zou hij verklaard hebben, dat hij meende te weten, dat de Regering zelve over deze zaak een verkeerde handelwijze; want dat zij alle mogelijke pogingen had aangewend, om een persoon te vinden, die zich de benoeming van Minister voor de Zaken der R. C. Eeredienst zou laten wegevalen; maar dat al de aansoeken daartoe

van afgestuit, en dat de Regering geen Katholijk in Nederland heeft kunnen vinden, die de verantwoordelijkheid op zich heeft durven nemen, om de bewuste wetsvoordragt, zooals zij daar ligt, te verdedigen. Daargelaten of dit feit waar is: steeds zal het, naar Spr. meening, noodzakelijk zijn, dat daaromtrent opheldering worde gegeven. En dit meende de spreker met des te meer recht te mogen vergen, omdat de tegenwoordige Regering getoond had de publiciteit niet te schroomen, daar zij zelfs zoo ver is gegaan van de gewone, diplomatieke vormen voorbij te zien, om publiciteit te maken wat voor publiciteit niet bestemd was. Daarom kon hij niet verwachten, dat de Regering er thans bezwaar in zou zien, om, omtrent de door hem gedane vragen, de meest volledige inlichtingen te geven.

Dat was nagenoeg de hoofdinhoud van de toelichting, door den heer DOMMER gegeven, omtrent de strekking van zijne eerste vraag; en toen die heer dat te kennen gaf, deed de VOORZITTER opmerken, dat de heer DOMMER zich eigenlijk had behooren te bepalen tot de toelichting van zijne tweede vraag; omdat ten aanzien van de eerste reeds eene beslissing was genomen.

Op de verklaring van den heer VAN HALL, dat hij, nu de Kamer toch omtrent de eerste vraag het verlof had verleend, geen bezwaar zag, om dat ook ten aanzien van de tweede vraag te doen, besloot de Kamer dienovereenkomstig.

Voorts verklaarde de heer VAN HALL zich bereid, onmiddellijk de gevraagde inlichtingen te geven.

Te dien einde stond de heer VAN HALL, Minister van Buitenlandsche Zaken, tijdelijk belast met het departement voor de Zaken van de R. C. Eeredienst, op, en verklaarde, dat naar zijne opvatting de Kamer niet bepaaldelijk had beslist de kwestie: in hoever de eerste vraag aan de Regering kon worden gedaan? Hij nam het votum der Kamer dan ook in dien zin op, dat zij haar verlangen te kennen heeft gegeven, om te vernemen wat de Regering in staat zal zijn, omtrent deze eerste vraag te zeggen. En in deze opvatting moest hij, in de allereerste plaats, den heer DOMMER VAN POLDERSVELDT daarvoor dank zeggen, dat hij hem herinnerd had aan 't geen hij bij eene vroegere gelegenheid had gezegd. Hij moest dan ook verklaren, niets terug te nemen van die gezegden, en altijd te blijven gelooven, dat de zamenvoeging van de Ministeriën van Eeredienst met andere departementen, eene verkeerde zaak was. Dat dit ook het gevoelen was van het Ministerie, was daaruit gebleken, dat het dadelijk aan den Koning heeft voorgesteld een Minister te benoemen voor het dep. van R. C. Eeredienst; en zoo er voor de Hervormde en andere Eerediensten nog geen Minister is benoemd, het is alleen omdat men, tot de vervulling van deze betrekking, nog geen geschikt persoon heeft kunnen vinden.

Wat de eerste vraag zelve betreft: «welke gronden de Regering zelve meent te hebben, enz.», hij moest verklaren, dat de Regering geene gronden kan gehad hebben, omdat het de Koning is, die Ministers henoemt; en hij geloofde niet, dat iemand in deze Vergadering van den Koning eenige rekenschap zou willen vragen. Het geheele Ministerie was echter, collegiater, aansprakelijk voor hetgeen geschiedde. Het Ministerie voor de zaken der R. C. Eeredienst bezit aan zijn hoofd een afzonderlijk Minister; die Minister is tijdelijk afwezig, en gedurende die tijdelijke afwezigheid kwam het aan het Ministerie niet noodzakelijk voor, om een Minister te hebben voor dat departement, belijdende eene bepaalde godsdienst; en dit te minder, daar dit Ministerie, ten gevolge van omstandigheden, die het thans niet noodig scheen uit een te zetten, zeer weinige werkzaamheden had. Geen Katholijk, meende de heer VAN HALL, zou dan ook kunnen klagen over het tegenwoordig beheer van de zaken der R. C. Eeredienst. De mannen, die het tegenwoordig Ministerie uitmaken, toonden ook daarin dat zij nog altijd zijn, wat zij altijd waren: mannen, die geen onderscheid kennen, en verdraagzaamheid jegens alle godsdiensten aan den dag leggen.

Zou de Kamer, aldus vroeg de heer VAN HALL vervolgens, nu verlangen, dat de Regering hier de gronden uiteenzette, waarom de portefeuille van de R. C. Eeredienst tijdelijk aan geen Katholijk was opgedragen? Dat kon, naar zijne meening, de bedoeling der Kamer niet zijn: in die Vergadering kwam onderscheid van godsdienst niet te pas. Hij moge, als lid der Vergadering, in der tijd zijne eigene beschouwingen hebben medegedeeld; maar als Minister moest hij blijven weigeren, verdere inlichtingen te geven, die op grond van art. 89 der Grondwet, strijdig zouden kunnen worden geoordeeld met het belang van het Rijk.

Wat de tweede vraag betreft, moest hij in overweging geven, of er wel kwestie van zijn kon, om in deze Vergadering te spreken over diplomatieke onderhandelingen, vóór dat zij afgelopen waren? Wat de hoofdzak betreft wilde hij echter gaarne verklaren, dat de heer LIGHTENVELT — nog altijd het hoofd van het dep. van de R. C. Eeredienst — naar Rome was vertrokken: «om te zorgen dat de Paus geen verkeerden indruk zou ontvangen omtrent het wets-ontwerp aan deze Kamer aangeboden.» Hij zou er geen enkel woord meer bijvoegen.

De heer DOMMER VAN POLDERSVELDT dankt den Minister voor de dadelijk gegeven inlichtingen, ofschoon die in zeer geringe mate hebben opgehelderd datgene wat hij door het doen der interpellatie verlangde te vernemen. Hij meent een enkel woord op het door den Minister gesprokene te moeten antwoorden. De Minister is teruggekomen op de grondwettige quaestie en heeft mede van de praerogatieven der Kroon gewag gemaakt. Spr. zal niet in het minste aan die praerogatieven te kort doen. Dit is volstrekt zijne bedoeling niet. Maar wij hebben een verantwoordelijk ministerie en de Kamer heeft recht daarvan inlichtingen te vragen. De Minister heeft gezegd, dat geen Katholiek te klagen heeft over zijn

beheer. Dat is ook niet gezegd. Maar men heeft alleen gewezen op hetgeen de Minister vroeger als lid der Tweede Kamer gezegd heeft over de verhouding tusschen het behouden der Departementen van Eerediensten en de belangen der verschillende gezindheden. Spr. was vroeger van oordeel dat de Depart. van Eerediensten niet noodig waren en veilig hadden kunnen worden opgeheven. Maar zoo als de zaken thans staan, en er eene wet is aangeboden betrekkelijk de kerkgenootschappen, nu is er wel degelijk een Minister voor de zaken der R. C. Eeredienst noodig. Wat betreft het antwoord op de tweede vraag, gelooft hij dat er niemand in het land is, die het niet vreemd zal vinden, dat op het oogenblik van het aanbieden en bekend worden van dergelijk wetsontwerp, waarbij de regering eigenmagtig eene grenslijn trekt tusschen de kerk en den staat, dat men op dat oogenblik diplomatieke onderhandelingen aanvangt en den Minister voor de Zaken der Roomsche Katholieke Eeredienst naar Rome zendt, om die onderhandelingen te voeren. Het gevolg van die zending is geweest, dat men algemeen heeft gezegd, dat die Minister een tegenstander van het voorgedragen wetsontwerp is, dat hij hetzelve tot het laatste oogenblik heeft bestreden, dat hij uit dien hoofde niet hier te lande gebleven is en dat hij de verantwoordelijkheid van het ontwerp niet wenschte te dragen. Is nu die onderstelling, die men algemeen vernam, waar of niet waar? Stemt zij met de waarheid overeen, dan zou die zending niet veel beteekenen. Had men eene diplomatieke zending werkelijk op het oog, dan had die veeleer vóór de aanbieding van het ontwerp moeten plaats hebben. Zij was in de gegeven omstandigheden zoo zonderling, dat Spr. zich verpligt geacht heeft daarover inlichtingen te vragen.

De heer STORM zegt, dat hij bij eene vorige gelegenheid zich tegen het behoud van de Ministeriën voor de Eeredienst heeft verklaard, en dat hij er toen heeft bijgevoegd, dat zoo zij moesten blijven bestaan, dat hij dan liever aan het hoofd van het Depart. voor de zaken der R. C. eeredienst geplaatst zag een regtvaardig, eerlijk en verdraagzaam Protestant dan een zoodanig Katholijk, zoo als zich verscheidenen hebben opgedaan, die het gouvernement op een dwaalspoor brengen, hetgeen noodlottige gevolgen kan veroorzaken, en te weeg gebracht heeft. Hij behoeft slechts te wijzen op het collegium philosophicum, dat onder het beheer van een R. C. minister werd tot stand gebracht en zoovele noodlottige gevolgen na zich gesleept heeft. Spr. zienswijze, dat er volstrekt geene Ministeriën voor de Eerediensten gevorderd worden, steunt daarop, dat de Ministers zich volstrekt met geene godsdienstige zaken te bemoeijen hebben, en hunne taak zich alzoo slechts tot weinige administratieve bezigheden bepaalt. Maar te recht heeft de vorige spr. opgemerkt, dat, wanneer er eene wet wordt aangeboden, die op het gebied der kerkgenootschappen treedt en die met de leerstellingen der R. C. in verband staat, er dan andere beschouwingen in aanmerking komen, en dat het meer wenschelijk kan worden geacht, dat iemand die de Katholieke gezindheid belijdt, aan het hoofd gesteld worde, dan een Minister, die met hare belangen minder bekend is.

De heer GROEN VAN PINSTERER merkt op, dat de afgevaardigde, die de interpellatie gedaan heeft, van de veronderstelling is uitgegaan, dat de heer Lightenvelt van het begin af dat er sprake was van de aanbieding der bedoelde wet tot zijn vertrek toe een verklaarde tegenstander van die wet geweest is en uit dien hoofde naar Rome vertrokken is. Dergelijke onderstelling bevreemdt hem. Zoo dit toch eene waarheid ware, zou dan een verantwoordelijk Minister er niet tegen opkomen om zich op zoodanige wijs te laten verwijderen en zich daardoor aan alle verantwoordelijkheid te onttrekken. Spr. kan dit niet aannemen. Als de heer Lightenvelt zoo tegen de wet gestemd was, dan had hij zijn ontslag kunnen en moeten vragen en het zelfs des needs hebben ingezonden. Dat zou met de usantiën van een constitutioneel Gouvernement overeenkomen. Dat had men van een oprecht en eerlijk man als de heer Lightenvelt dan mogen verwachten.

De heer VAN HOËVELL was verwonderd dat de Minister van Buitenlandsche Zaken dadelijk bereid was op zulke teedere vragen als er gedaan werden te antwoorden: Na het bekomen antwoord is die verwondering echter verdwenen, want eigenlijk heeft de Minister geen antwoord gegeven. De Minister heeft zich op het Koninklijk prerogatief beroepen; het stond den Koning vrij Ministers te benoemen en ze tijdelijk aan het Hoofd van eenig Departement te plaatsen. Spr. zal dit niet ontkennen. Maar hij neemt de vrijheid eene bedenking te opperen, namelijk of een zoodanig koninklijk besluit, waarbij het beheer over de zaken der R. C. Eeredienst tijdelijk aan den Minister van Buitenz. Zaken is opgedragen, niet is gecontrasigneerd? Dit zal zeker het geval zijn en is dit zoo, dan heeft de Kamer ook het recht aan dien Minister ophelderingen te vragen; want anders zou de verantwoordelijkheid voor de besluiten, het contrasigneren en het regt der Kamer om ophelderingen te vragen niets beteekenen. Hij meent dus het blanketsel, waarachter zich de Minister heeft geplaatst te hebben weggetrokken door op het contrasigneren te wijzen. Voor het overige zal hij zich in deze discussie niet mengen. Alleen mogt hij zeggen acte te hebben genomen van het antwoord des Ministers op de tweede vraag, dat namelijk de heer LIGHTENVELDT naar Rome is vertrokken om voor te komen, dat er verkeerde indrukken bij den Paus zouden ontstaan over de wet, die hier in behandeling zou komen.

De MINISTER VAN BUITENLANDSCHE ZAKEN zal zich houden aan de eigenlijke discussie en zijner zijds trachten, dat zij zich niet tot andere punten uitstrekt. Wat de eerste vraag betreft, heeft hij zich niet verscholen achter het praerogatief des Konings om daardoor eenige verantwoordelijkheid te ontgaan. Integendeel, hij erkent volmondig dat de Minister,

die een besluit contrasigneert daarvoor geheel verantwoordelijk is. Zoo er iets strijdigs met de Grondwet mogt zijn in eene tijdelijke opdragt van eene Ministeriële betrekking aan een anderen Minister, dan kon men gerust den Minister, die zich daarmede belast heeft, aanspreken. Maar wat hij gezegd heeft, was gegrond op de inrigting der vraag. Die vraag luidde: «welke gronden de Regering had enz.» Daarop heeft hij geantwoord dat het woord Regering zich eigenlijk oploste in het regt des Konings, om Ministers te benoemen, hetzij definitief, hetzij tijdelijk. Wat nu de tweede vraag aangaat mag de laatste spr. gerust acte nemen van hetgeen hij gezegd heeft, maar dan moet het antwoord ook juist opgenomen worden. Hij heeft niet gezegd, dat de reis strekte om den Paus gerust te stellen, maar alleen om alle ongunstige of verkeerde indrukken weg te nemen, waarin de Paus door de aanbieding der wet kon worden gebracht. Ook voor het overige zal de Minister de sprekers niet volgen op het terrein van de veronderstellingen. Hij zal alleen zeggen, dat er geen lid van het Ministerie iets gedaan heeft of doen zal (en dat dit ook niet geschiedt is door den heer LIGHTENVELT) in strijd met de loyaleiteit, met de innige gehechtheid en verknochtheid aan den Koning en het vaderland of met de beginselen van de ministeriële homogeniteit. In antwoord op hetgeen sommige sprekers te kennen hebben gegeven, en zonder eenige discussie te willen vooruitloopen, moet hij te kennen geven, dat in het aanhangige wetsontwerp geene leerstellingen van eenige gezindheid worden behandeld; en mogten er die in gevonden worden, dan zal het aan de Kamer staan ze aan te wijzen en ze daaruit te doen verdwijnen, want dit zou zeer zeker tegen de bedoeling van de ontwerpers zijn.

De heer DOMMER VAN POLDERSVELDT wilde op deze laatste woorden antwoorden. De VOORZITTER merkt op, dat door de Vergadering alleen verlof gegeven is tot het behandelen van twee vragen; maar dat het voorzeker niet in de bedoeling der Vergadering kan liggen om thans de bedoelde wet in behandeling te brengen. De heer DOMMER antwoordt, dat dit ook zijn voornemen niet was. Hij wenschte alleen te antwoorden op hetgeen door den Minister in het midden gebracht was. Op dat terrein verlangt hij te blijven. Zoo de Voorzitter echter meent, dat die niet geschieden kan, dan zal hij van het woord afzien.

De discussiën werden alsnu gesloten verklaard.

Aan de orde waren, gelijk reeds door ons gezegd is, zes wetsontwerpen gesteld. Naar het schijnt, deelden echter vele leden in het bezwaar, reeds door ons geopperd, dat namelijk de Kamer tegenwoordig de wetten met den stormpas aanneemt, zoodat niet alleen het publiek, maar ook de leden buiten staat zijn, vóór de discussie, de onderwerpen met de vereischte nauwgezetheid te bestuderen.

De heer STORM (Breda) verklaarde dan ook, dat hij bezwaar maakte, om nu reeds deel te nemen aan de discussie over wetsontwerpen, waarvan hij de verslagen eerst gister avond had ontvangen. Het bleek later, dat vele leden met hem in dat geval verkeerden. De heer STORM wenschte dus, dat de discussiën werden uitgesteld.

Over deze motie ontstond eene zeer langdurige discussie, die van wege het beginsel en ook om de redeneringen van sommige leden wel verdient, dat men er de algemeene aandacht op vestige. Voor heden tijd en ruimte ontbrekende, bepalen wij ons tot het mededeelen van den uitslag. Het voorstel van den heer STORM, om de discussiën uit te stellen tot Zaterdag, werd verworpen met 35 tegen 12 stemmen. Dat van den heer DIRKS om de ontwerpen, waarentrent geene bedenkingen bestonden, heden, de anderen morgen te behandelen, aangenomen met 34 tegen 13 stemmen.

Dientengevolge werden zonder heraadslaging en met algemeene stemmen aangenomen: 1o) het ontwerp tot goedkeuring eener dading tusschen het bestuur der Domeinen en de gemeente Genemuiden; 2o) Het ontwerp tot wijziging van hoofdstuk III der Staatsbegroting van 1852.

De commissie voor de verzoekschriften bracht vervolgens bij monde van den heer VAN DEINSE verslag uit op een in hare handen gesteld adres uit Oostburg (Zeeland) welke zich beklagt, dat zij, ten gevolge der gebeurtenissen van 1830, schade geleden en geene schadevergoeding bekomen heeft. De Commissie stelde voor, op grond van een antecedent ten deze, het request ter griffie neder te leggen en bij afschrift aan de Ministers van Oorlog en Binnenlandsche Zaken te zenden met aanbeveling van deze zaak. De heer VAN HEIDEN REINSTEIN kon zich met het laatste niet vereenigen, vermits men door die aanbeveling te ver zou gaan, in welk gevoelen hij door den heer DE MAN werd ondersteund, die vermeende dat men daardoor zou treden op het gebied der uitvoerende magt. De heer BAÏD zeide dat het antecedent, waarvan de commissie gewaagde, niet gelijk stond met het onderhavige geval. Toen beklagde men zich over niet-uitvoering eener wet, hetgeen hier niet het geval is. De heer VAN DEINSE verklaarde, na het gehoorde, dat de commissie afzag van dat gedeelte harer conclusie tot aanbeveling der zaak, en zij stelde dus alleen voor, het adres ter griffie neder te leggen en bij afschrift aan de beide Ministers te zenden. De heer VAN ECK wijzigde die conclusie nog en stelde voor, die verzending te doen vergezeld gaan met het verzoek tot inlichting. Dit laatste werd met 27 tegen 14 stemmen verworpen en de conclusie der commissie goedgekeurd.

De Commissie van rapporteurs gereed zijnde met hare algemeene verslagen over de ontwerpen van wet 1° tot naturalisatie van L. RINSKOPF en zeven anderen; 2° tot duurzame regeling der verstrekingen, werden de discussiën daarover bepaald op aanstaanden Zaterdag, des voormiddags ten elf ure.

Hierna is de vergadering gescheiden.

Aan de Tweede Kamer zijn op nieuw aangeboden acht Wets-ontwerpen, strekkende tot het verleenen der hoedanigheid van Nederlander aan Ljeb, genaamd Leopold Rindskopf, te Amsterdam; J. C. Mohr, te Warmerhuizen; R. Lammerts, te Amsterdam; J. H. R. Kröner, te Rotterdam; J. H. Witt, te Amsterdam; J. H. Strijbosch, te Breskens; F. A. Jöhr, te Amsterdam, en J. Warsen, te Amsterdam.

„De natie, de kern des volks, die eene Kamer en een Ministerie deed vallen, dewijl ze anti-nationaal waren: die natie houde vol en steune de Regering in de goede rigting.“ (Morgenster n°. 55.)

„Laat ons“ schrijft de Heer GROEN VAN PRINSTERER, „niet vergeten (het herdenken daaraan is ter waarschuwing geenszins overtollig) hoe dit Ministerie aan het bewind kwam.

„Ook hier acht ik, om den ernst van de zaak, dat geen gediensig verzwijgen van haar wezenlijke toedragt en onbetwistbaar karakter te pas komt. De optreding van het Ministerie had plaats niet door vrije keus, naar den eisch der Grondwet, maar met verzaking van de ~~verantwoordelijkheid~~ der constitutionele monarchie, door revolutionairen dwang. — Ik maak van geen bedoelingen, van geen meer of minder schuld van personen gewag: ik onderzoek de algemeene strekking van het gedrag eener partij, gelijk die van haar beginsel het gevolg was en in de gebeurtenissen openbaar werd. Geen noodeloos ophalen, in bijzonderheden, van 't geen in aller geheugen nog versch is.“

Buitenland.

FRANKRIJK.

De uitspraak van het hof van cassatie over de zaak der correspondenten van buitenlandsche dagbladen houdt de aandacht nog zeer bezig. Men zegt, dat de zaak naar het Keizerlijk gerechtshof te Amiens zal worden verwezen, en het openbaar ministerie hoopt, dat de leer, betrekkelijk het brievengeheim, dat het voorstaat, door genoemd hof zal worden gedeeld. Mogt dit het geval zijn, dan zou het hof van cassatie, in vereenigde zitting, bepaaldelijk over de zaak hebben te beslissen.

— Men verhaalt, dat de hertog van Nemours dit jaar zijnen neef, den graaf van Chambord, te Frohsdorff, zal bezoeken. Die graaf zou eene reis naar Engeland doen, met welk doel wordt niet gemeld.

OOSTENRIJK.

Behalve de inrechtenstijgingen, welke dezer dagen te Weenen en te Inspruck hebben plaats gehad, zijn er ook onderscheiden heden in Styrie gevat; doch deze moeten niet in eene staatkundige zamenspanning zijn betrokken; zij moeten aan bewegingen hebben deel genomen van godsdienstigen aard in den zin van den hervormer Ronge.

ZWITSERLAND.

Het geschil tusschen dit land en Oostenrijk is, dank zij de pogingen der bemiddelende mogendheden, op een beteren voet ter vereffening gebragt. Nogtans houdt Oostenrijk aan zijne vorderingen nog al strak vast.

— Het hof van assises te Freiburg heeft het geding aangevangen van de personen, die in de bewegingen van April jl. betrokken zijn geweest.

PORTUGAL

Er zijn tijdingen uit Lissabon tot den 19 Julij. De kamer der afgevaardigden hield zich met het onderzoek van de begrooing bezig. Deze was in de hoofdzaak goedgekeurd.

De ~~afgevaardigden~~ wijdde zich op het eiland Madeira zeer uit.

TURKIJE.

Aan geruchten van allerlei aard over de Oostersche zaak ontbreekt het niet, doch er zijn geen stellige berichten van aangelang. Men ziet duidelijk dat sedert een drietal dagen te Parijs het vertrouwen op den gunstigen afloop van de veelbesproken zaak is, dat men aldaar, even als te Londen, de meening ziet hovendrijven, dat het Rusland met de onderhandelingen te doen is om het gesamt op het slechtste te houden.

Aan den anderen kant gewaagt men nog altijd van eene beslissende verklaring, welke Frankrijk van Engeland verlangt, om van het Russische kabinet te zamen bepaaldelijk en vóór alles de ontruiming van de Vorstendommen te vorderen en het dan eenige inwilligingen te doen. Men verwacht echter niet dat het hof van Petersburg hieraan zal voldoen.

Uit Konstantinopel zelf heeft men tijdingen van den 14. Ook deze luiden onder den indruk van de jongste Russische circulaire, niet gunstig. De gemoederen waren

daardoor meer en meer opgewonden, en men achtte den oorlog onvermijdelijk. Denklijk zullen de latere tijdingen uit het Westen wel eenige verandering in die geestgesteldheid hebben voortgebragt. Intusschen was het der Porte ernst om tegen de bezetting van de Vorstendommen te protesteren.

Den 13 waren weder eenige Turksche schepen de Zwarte Zee ingeloopt, om de Russische kruisers te verkennen.

Wat de Engelsche bladen betreft, de ministeriële houden vol, dat het behoedzamer is, gedurende de onderhandelingen, tot geene beraadslagingen of ontijdige openbaarmakingen van stukken te komen. „Genoeg is het voor het oogenblik te weten, zegt de Times, dat er geen verschil van gevoelen bestaat met opzigt tot de jongste stappen van Rusland; dat daarover eenstemmig gedacht wordt, niet alleen door de staatkundige partijen en personen in Engeland, maar ook de vreemde mogendheden en zelfs door die hoven, die gedurende eenigen tijd op het naauwste met Rusland verbonden zijn geweest. Te willen bewijzen, dat het gedrag van Rusland gewelddadig, onwettig en verdrukkend tegen Turkije is geweest, krenkend voor Engeland en Frankrijk, nadeelig voor Oostenrijk, en gevaarlijk voor den vrede van Europa, dit mag wel overbodig geheeten worden, daar er zeker niemand in het Britsch Parlement, en waarschijnlijk geen onafhankelijk staatsman of schrijver in Europa zal gevonden worden die pogen zal, die stellingen tegen te spreken. Het eenige punt, waarover verschil kan bestaan, is over de wijze waarop deze moeilijke en ingewikkelde zaak zal worden aangevat. Doch het is vooral de pligt van de verantwoordelijke ministers der Kroon daarvoor te zorgen, en ofschoon het Lagerhuis zich niet zelden met punten van moeilijken aard inlaat, zoo heeft het tot hiertoe even wijs als grondwettig gehandeld, met zich te onthouden van bij aangelegenheden van ernstigen aard, de staatkunde van het kabinet nopens de buitenlandsche zaken te leiden.“

Het blad gaat voorts het gepaste na, om in den regel geene staatsstukken, gedurende eene onderhandeling, openbaar te maken, maar hoe men daarover denke en erkennende dat hierop uitzonderingen kunnen geduld worden, zoo is het zeker dat Rusland legers zendt en geheele landschappen bezet, terwijl de andere mogendheden nota's opstellen en onderhandelen. De Times weidt uit over de blijkbare zucht, om Moldavie en Wallachije in Russische gewesten te herscheppen, en Turkije door langdurige belemmering uit te putten. Het blad waarschuwt bij voortdurend tegen die handelwijze, en zegt ten slotte:

De maanden Mei, Junij en Julij zijn alreeds in deze woordenwisselingen verlopen, maar zij zijn door de Russen gebezigd om hunne ontwerpen juist in de meest geschikte maanden te verwezenlijken. Nu blijven Augustus en September nog over, om deze gewichtige vraag te beslissen of Rusland de Vorstendommen gedurende den winter zal inhouden; en van de beslissing van dat punt hangt waarschijnlijk het bestaan van het Ottomanisch Rijk af. Indien de Russen spoedig uit de Vorstendommen aftrekken, dan kan het geschil, voor het tegenwoordige, geschikt worden; maar indien zij daar blijven, dan kan niets verhinderen, dat de gevaren toenemen en tot eene uitbarsting voeren, waarbij de belangen en de rust van de wereld op het spel staan.

In het Engelsch ministeriël Avondblad komt ook een vertoog voor, waarin het bezwaarlijke van het Turksch geschil op nieuw wordt aangetoond, en tevens er bij stil gestaan, dat de Turksche regering, in de jongste 25 jaren, veel aanspraak op de erkentelijkheid van Europa heeft verworven, door hare zucht om de beschaving en verdraagzaamheid in hare staten te verbreiden. Voorts wordt gezegd, dat het Rusland juist vooral te doen schijnt, om te verhinderen, dat Turkije in krachten winne, ofschoon het tegenwoordig maar tot eene verdedigende houding is teruggebragt. Het schijnt of het langzamerhand dit land wil aan zich trekken. De vreemde mogendheden zijn geroepen, om Turkije's onafhankelijkheid te beschermen; doch nu ontstaat de zwarigheid, in welken vorm, in welke mate? Kunnen zij medewerken om het Turksch gebied weder tot den alouden bloei te brengen? Kunnen de Christen-staten volkomen wenschen, dat de oude Turksche vaderlandsliefde, met de godsdienst zamengeweven, eene onbepaalde zege behale? En zoo dat het geval niet is, welke keus blijft er dan over? Het is de pligt van de mogendheden om de bescherming van den Rus en Griek?

Het blad kan de gevolgen er niet van overzien, welke het ontsteken van een godsdienst-oorlog zou hebben. Het is de vraag, of Ruslands eigen belang dat wel medebrengt. Maar zeker is het, dat in de jongste jaren Turkije er op uit is geweest den toestand der Christen-bevolking te verbeteren, te verlichten; terwijl Ruslands bezetting nu zwaar op die bevolking in de Vorstendommen drukt. Rusland komt reeds met geldelijke eischen voor deze en de vorige bezetting te

voorzien, welke vrij zonderling klaken, daar de bezetting in weerwil van de Porte heeft plaats gehad.

(Men heeft telegraphische berichten uit Weenen, van den 26, volgens welke de Porte tegen die bezetting thans werkelijk geprotesteerd heeft. Zij heeft in den vorm van eene circulaire, geantwoord of de beweringen, in de jongste stukken van Rusland vervat.

Dit stuk is overigens in zeer gematigde bewoordingen opgesteld, en ten slotte wordt daarin de voorslag vernieuwd om een buitengewoon Turksch gezant naar Petersburg te zenden.)

VEREENIGDE STATEN.

De tentoonstelling van nijverheid te New-York is geopend. Ofschoon alle bezendingen nog niet waren ten toon gespreid, dacht men dat deze expositie grootelijks de verwachting zou overtreffen. De president Pierce is bij de plegtigheid tegenwoordig geweest, en zou eerlang zijne reis naar het Noorden des lands voortzetten.

De zaak der visscherijen met Engeland is nog niet geschikt.

Uit Californie ontvangt men steeds hoogst voordeelige berichten wegens de goud-ontginning, waarbij thans vermogende werktuigen gebruikt worden. In Mei waren 19,000 personen in Californie aangekomen, doch 12,000 waren ook weder van daar vertrokken.

ZUID-AMERIKA.

Peru zet zijne oorlogstoebereidselen voort; reeds was zijne scheepsmagt te Arica aangekomen; terwijl Bolivia nog geen maatregel van tegenweer heeft genomen.

Chili was volkomen rustig.

Binnenland.

's Gravenhage, 27 Julij.

Bij Koninklijk Besluit van den 18den dezer is vernietigd een besluit van Gedeputeerde Staten der provincie Zeeland, waarbij aan de lotelingen der nationale militie G. Prins, uit de gemeente Vlissingen, W. Pluijmers, uit de gemeente Middelburg, en L. J. de Vlieger, uit de gemeente Burg, die bij de ligtingen van laatstvoorgaande jaren, wegens de dienst hunner oudste broeders, tijdelijk van de nationale militie zijn vrijgesteld, doch bij de ligting van dit jaar door den militieraad tot de dienst aangewezen, bij vernieuwing tijdelijke vrijstelling wegens broederdienst, op grond van de 2de alinea van art. 94 § 3mm. der wet van den 8sten Januarij 1817 (Staatsblad n°. 1) is verleend.

Bij Koninklijk besluit van den 23sten dezer, is de oprigting bevolen van eene kamer van koophandel en fabrieken te Wintershoven.

Z. M. heeft, met intrekking van het besluit van 17 Junij, zoo veel betreft de benoeming van een burgemeester van Rommendaal en Bloois en Zonnemaire, tot burgemeester der gemeenten benoemd mr. J. Moolenburgh.

Z. M. heeft benoemd tot burgemeester van de beide Noordwijken c. a., W. C. van den Brandeler, met toekening van eervol ontslag uit zijne betrekking van burgemeester van Molenaarsgraaf, Bleskensgraaf, Brandwijk, Hofwegen en Wijngaarden, en tot burgemeester van Vlaardingher-Ambacht en Zouteveen A. van Linden van den Heuvel.

Z. M. heeft den luitenant-kolonel F. A. J. C. baron van Voorst tot Voorst, van het 2de regem. dragonders, op verzoek gesteld op pensioen, en het bedrag daarvan bepaald op f 1300.

Z. M. heeft benoemd hij het wapen der cavallerie: bij het 1ste regement dragonders, tot 1sten luitenant (naar ouderdom van rang) den 2den luitenant J. J. Dubois, van het corps; bij het 2de regement dragonders, tot majoor den ritmeester der 1ste klasse G. baron van der Duyn van Maasdam, van den staf der cavalerie, gedetacheerd bij de Koninklijke Academie voor de zee- en landmagt; bij het 4de regement dragonders tot ritmeester van de 3de klasse (naar ouderdom van rang) den 1sten luitenant G. K. C. Wildeman, van het corps; bij het leger in Oost-Indië, die bij het wapen der infanterie, tot 2de luitenant, de kadet W. J. J. Docters van Leenwen, F. G. Meis en R. H. G. Reumpol; bij het wapen der artillerie, tot 2de luitenant, de kadet E. K. van der Ven, E. J. W. W. van Dampster en H. W. N. M. de Graauw, allen herkomstig van de Koninklijke Academie voor de zee- en landmagt; en 2^e aan den paardenarts der 3de klasse J. M. Wagelmans, op het daartoe door hem gedaan verzoek, een eervol ontslag uit de dienst verleend.

Z. M. de Koning heeft heden in een bijzonder gehoor ontvangen den generaal-majoor P. van Poolsum Booij.

Dezer dagen heeft de tweede aflevering het licht gezien van de hollandsche vertaling der „Gedenkschriften van den Graaf van der Duyn van Maasdam en van den Baron van der Capellen, bijeengezamel, gerangschikt en uitgegeven door hunnen vriend Baron C. F. Sirtens van Grovestins.“

Wij meenen het beschaafde publiek op deze vertaling te moeten opmerkzaam maken, daar het oorspronkelijk werk, in het fransch geschreven, nimmer in den land verkrijgbaar was gesteld. Men leert daaruit twee mannen kennen, die zoo veel tot den eer van ons land hebben bijgedragen, en over welke het oordeel vallen, waarvan, in deze dagen, het onderzoek dubbel gewichtig mag geacht worden.

Voor de herstemming, die elders alhier heeft plaats

gehald, voor een lid der Provinciale Staten van Zuid-holland, tusschen de heeren van Bijlandt en Meijlink, zijn ingekomen 625 biljetten, van onwaarde 5, gekozen: Mr. E. J. A. Graaf van Bylandt, oud-commissaris des Konings in deze provincie met 419 stemmen. Mr. A. A. J. Meylink bekwam 201.

Bij het Departement van Buitenlandsche Zaken zijn ontvangen van Z. M. gezant te Madrid, twee officiële couranten, waarvan de eerste, van 21 Meijl., inhoudt een Koninklijk besluit van den 12den dier maand, waarbij 456 daarin opgegeven handelsartikelen, van 1 Junij jl., vrij werden verklaard van de betaling van inkomende regten in de havens van Spanje en der Balearische eilanden, terwijl de tweede courant, van 5 Junij jl., eene opgave vermeldt der artikelen, waarop bovenbedoelde vrijdom van betaling van inkomende regten niet meer toepasselijk is. De belanghebbenden kunnen deze stukken aan het departement, voornoemd raadplegen alwaar ze ter inzage voorliggen.

Blijkens eene van Z. M. minister-plenipotentiaris te Stockholm ontvangene mededeeling, zijn, naar aanleiding eener afkondiging van het Zweedsche Handelscollegie, dd. 16den dezer, als thans door cholera besmet verklaard: Abo, Helsingfors, St. Petersburg, Cronstadt, Narva, Reval, Riga en Koppenhagen, en als besmet verdacht al de Finsche havens van en met Christinestad tot aan de Russische grenzen, de havens van het eiland Aland, al de Russische havens der Golf van Finland en der Oostzee, mitsgaders de havens van Seeland.

Men verneemt, dat zich te Bergen-op-Zoom eene maatschappij gevormd heeft tot oprigting van eene geregelde stoombootdienst tusschen Bergen-op-Zoom en Rotterdam, en zulks voor rekening der gezamenlijke beurt-schippers op Holland.

Gisteren is op de werf IJhoek te Amsterdam van de scheepsbouwmeesters Abbema en van Cleef, de kiel gelegd van eene brik groot 130 zware lasten, te voeren door kapt. K. B. de Weerd, bestemd voor de groote vaart en onder boekhouderschap van de heeren H. Willers en C.

Het Portugeesche finantieel agentschap te Londen heeft in de dagbladen aan de obligatiehouders berigt, dat alle certificaten of andere stukken, welke ook, die volgens derzelve inhoud eenig deel aan de buitenlandsche Portugeesche schuld mogten vertegenwoordigen, die niet geteekend en uitgegeven zijn door de agenten van H. M. de koningin van Portugal, zullen worden beschouwd als nul en van geener waarde. Deze advertentie doelt waarschijnlijk op de certificaten, die het Engelsche comité zich voorstelt voor de kortingen op de rente uit te geven.

Op den 25sten is het stoomschip *Ardjoeno*, kommandant kapt. luit. A. J. Voet, liggende te Hellevoetsluis, buiten dienst, en het état major op non-activiteit gesteld.

Het *Handelsblad* deelt het volgende uit Wanneperveen, 25 Julij mede:

Als een opmerkelijke bijzonderheid van hoogen ouderdom in eene familie van broeders en zusters kan strekken, dat er hier twee broeders wonen, van wie de een in 1768 en de andere in 1775 geboren is, terwijl er nog twee zusters van hen in leven zijn, van welke de eene, te Zwartsluis woonachtig, in 1769 en de andere, te Genemuiden wonende, in 1771 geboren is. De beide broeders, die nog in het volle bezit hunner zintuigen zijn, hebben voor weinige dagen hunne zuster te Genemuiden bezocht, hebbende zij dien dag, heen en weder, eenen afstand van ongeveer vijf uren, te voet afgelegd. De oudste ging nog meermalen te voet naar Meppel, dat is een paar uren van zijne woning.

Met het aardappel-gewas in de duinen nabij deze stad moet het, naar wij vernemen, ongunstig gesteld zijn. De aardappelen, die op de hooge gronden zijn gepoot, zijn door het water verrot en aan het loof der overigen wordt sedert eenige dagen de ziekte bespeld.

De burgemeesters van Breda, Rozendaal en Nispen, Zevenbergen, Klundert, Hoeven en St. Martens-polder en Oudenbosch hebben kennis gegeven, dat van wege het Departement van Binnenlandsche Zaken aan hen is toegezonden een uitgewerkt plan, met uitvoerige kaarten en grondteekeningen, benevens eene nota van toelichting, betrekkelijk het ontwerp tot aanleg van eenen spoorweg van Antwerpen naar Rotterdam van de Ned. Belgische grenzen met een zijtak van Rozendaal tot Breda, en dat die stukken, ieder voor zooveel hunne gemeente betreft, ter secretarie der gemeente zijn nedergelegd, ter inzage

van ieder belanghebbende, van heden af tot op het einde der maand Augustus.

Op den 13den Julij werd te Purmerend gehouden de vergadering van de op te rigten Noordhollandsche communicatie-maatschappij, onder voorzitterschap van den heer Mr. P. M. Nolthenus. Daarin werd besloten om de burgemeesters der steden, benoorden het IJ gelegen, uit te noodigen bij de Regering eene poging aan te wenden, ten einde eene verbetering in de communicatie met de hoofdstad te verkrijgen, en tevens om een adres te concipiëren voor de betrokkene gemeenten en dit met bijvoeging eener circulaire aan de gemeenten te zenden, met uitnoodiging om dit adres te onderteekenen.

De *Amsterdamsche Courant* zegt, dat zij met genoegen verneemt, dat van onderscheidene zijden levendige belangstelling wordt betoond in het ontwerp van den heer J. Galman, aannemer te Amsterdam, tot uitbouw en verfraaijing der hoofdstad, in verband met eene brug over het IJ, van welk plan het bestek en de teekeningen aan verschillende autoriteiten, en bovendien ook o. a. in den afgelopen winter in *Felix Meritis* zijn vertoond. Het ontwerp bestaat uit twee plannen. Het eene heeft ten doel de vergrooting of liever het uitbouwen van eene nieuwe voorstad op het aangeslibte of drooge gedeelte van het IJ, in de kom tusschen de Ooster- en Westerdoksluizen, afgesneden door breede grachten en verbonden door dubbele ophaalbruggen. Het tweede gedeelte betreft de communicatie van Noord-Holland met de stad Amsterdam, door het bouwen van eene kapitale, deels gemetselde vaste brug over het IJ. Deze plannen kunnen afzonderlijk worden ten uitvoer gebragt, ofschoon het wenschelijk en voordeelig is, dat zij niet gescheiden worden.

Advertentiën.

Bij JOH. NOMAN EN ZOON te Zalt-bommel is van de pers gekomen en alom te bekomen:

Aanmerkingen

op het werk van den Luiten.-Kolonel LANGE, getiteld:

HET NEDERLANDSCH O. I. LEGER TER WESTKUST VAN SUMATRA.

H. I. J. L. RIDDER DE STUERS, PENSIONNEERD GENERAAL-MAJOR BIJ HET N. O. I. LEGER. Roijaal formaat f 0.75.

In No. 7 der MAANDELIJSCHE KRONIJK. GESCHIEDENIS VAN DEN DAG,

komt voor: HET PORTRET VAN Abdoel-Reschid,

SULTAN VAN TURKIJE, Geregeld ziet de MAANDELIJSCHE KRONIJK op den 20sten van elke maand, met een Portret het licht. Niet dan per Jaargang wordt dit werk afgeleverd, zoodat geene afzonderlijke nummers verkrijgbaar zijn. — De aflevering met een fraai portret kost slechts DERTIG CENTEN.

Geen maandwerk in Nederland is zóó goedkoop en dat de lezers van alle standen zóó op de hoogte houdt van al wat er dagelijks voorgeht als deze KRONIJK. (22)

De Boekhandelaar A. H. VAN GORCUM, Heerenstraat R. R. 241, te Amsterdam, heeft alom verkrijgbaar gesteld [te 's Hage, bij] zijnen Correspondent den Boekhandelaar J. H. VAN DER BEEK, hoek Boekhorststraat en Zuidwal].

De tweede aflevering van de:

GEDENKSCHRIFTEN van den Graaf van der Duyn van Maasdam en van den Baron van der Capellen.

De 1e AFLEVERING bevat: De Levensschets van den Graaf van der Duyn, waarin gesproken wordt over de Gravin d'Oultremont, de abdicatie van Willem I, de Hn. van Hall en Rochussen, enz., enz. De 2e AFLEVERING levert iets over Fagel, Falck, Wathier, de Familie van Z. . . ., de Mey van Streefkerk, een Diné bij Mey Bost, J. B. . . ., v. d. Hoop en Fag. . ., de Partijen in 1814, het mislukte Huwelijk van den Prins van Oranje met Prinses Charlotte van Engeland, den Graaf van Hogendorp, het karakter van Willem I, Katholieke Kerk, enz. enz.

Met 8 Afl., elk f 1, is het Werk compleet, als wanneer de Prijs tot f 12 verhoogd wordt. Nadat *Handelsblad*, *de Tijd* en de *Revue des Deux-Mondes* met lof van dit belangrijk Werk gewaagden, acht Uitgever eene verdere aanbeveling overbodig. (23)

Bij JOH. NOMAN en ZOON, te 's Gravenhage.

Laatste Berigten.

Eergister avond omstreeks 7 ure, is H. M. de Koningin, met de stoomboot *Stolzfels*, te Keulen aangekomen, en na vooraf den Dom te hebben bezigtigd, ten 8 ure met dezelfde stoomboot naar Mainz voortgereisd.

Eergister is te Weenen ontvangen eene nota van de Turksche regering aan de te Konstantinopel aanwezige vertegenwoordigers van alle mogendheden. — Daarin protesteert de Porte tegen het bezetten der Donauvorstendommen door de Russen en wordt ook geantwoord op het manifest van keizer Nicolaas en op de circulaire van den graaf van Nesselrode. — Dit antwoord is in gematigden toon verrat, en eindigt met het herhaalde voorstel tot het zenden van een buitengewonen gezant naar Petersburg.

Z. M. heeft benoemd tot substituut-griffier bij de Arrond. Regtbank te Haarlem, Mr. M. S. F. de Mooraaz Imans, Burgemeester van Heemstede en plaatsvervanger in opgemelde regtbank.

Prijs-Courant der Effecten.

AMSTERDAM, 27 Julij 1853.

Nederland. Pct.		Rusland. Pct.	
Ned. W. Schuld. 2 1/2	63 3/4	Hope 1798/1816	5 108 1/2
Dito Certificat. . . 3	76 1/2	Dito 1828/1829	5 107 1/2
Dito Dito . . . 4	95 1/2	Cert. 1831/1838	5
O. I. Leening. . . 4		Dito Dito	4 1/2
Amort. Syndic. 3 1/2		Dito Hope . . . 4	
Hand.-Maats. . . 4 1/2	126 1/2	Dito <i>Stieglitz</i> . . 4	92 1/2
Belgie.		Dito dito 5e Ser. . 4	
Certificaten. . . 2 1/2		D° <i>Rothschild</i> . 2 1/2	
D° <i>Rothschild</i> . 2 1/2		Frankrijk.	
Frankrijk.		Obligatiën . . . 3	
Obligatiën . . . 3		Spanje.	
Spanje.		Nieuwe 1	28 1/2
Nieuwe 1	28 1/2	Dito Buitent. . . 3	
Dito Buitent. . . 3		D° Binnent. 9/10m. 3	43 1/2
D° Binnent. 9/10m. 3	43 1/2	Bew. Sp. Com. . . 5 1/2	
Bew. Sp. Com. . . 5 1/2		Amort. Schuld. . .	
Amort. Schuld. . .		Portugal.	
Portugal.		Londen 5	41 1/2
Londen 5	41 1/2	Dito dito 4	38 1/2
Dito dito 4	38 1/2		

Louisiana, bij Hope en C., 5 pct. 45; Mexic., te Londen, 3 pct. 26 1/2; dito Onh. 26 1/2; Gren. Uitg. 9 1/2; Nieuwe 3 pct. Part. 38 1/2.

Bij zeer tragen handel blijven de prijzen van alle de genoemde effecten bijna als gisteren, met uitzondering echter van Amsterd. Met. en Litt B, als ook Mexicanen, welke met veel kooplust een weinig hooger blijven.

Per Telegraaph

LONDEN, Woensdag 27 Julij. Consols op tijd. 98 1/2; Mexico nieuwe 3 pct. 26 1/2; Portugal 4 pct. 43 1/2; Spanje 1 pct. 23 1/2; dito Certificat. 6 1/2; Rusland 4 1/2 pct. 101 1/2.

PARIJS, Dingsdag 26 Julij. Fr. rente 4 1/2 pct. 103.05; Dito 3 pct. 78.20; Spanje binn. 3 pct. 42 1/2; Dito nieuwe 1 pct. 22 1/2; Belgie 4 1/2 pct. 98 1/2; Russen 4 1/2 pct. 99; Piemont 5 pct. 96.60; N. Metall. 5 pct. 96.

MADRID, Zaterdag 23 Julij. Spanje binn. 3 pct. 43 1/2; dito nieuwe 1 pct. 23 1/2; Certificaten . . .

WEENEN, Dingsdag 26 Julij. Metall. nieuwe 5 pct. 94 1/2; dito La B. 5 pct. 106 1/2; Bankact. 1403; Lomb. Venez. 99 1/2; Londen. 1042; Parijs. 128 1/2; Zilver. 9.